

Název : Činnost Městské hygienické stanice v Praze během povodní 2002

Autor : **MUDr. Jaromír Sobota, CSc.** , Zdravotní ústav se sídlem v Praze
email: jaromir.sobota@zupraha.cz

Ráno a v dopoledních hodinách dne 14.8.2002 překročil průtok rozvodněné Vltavy 5300 – 5500 m³/sec a odpoledne (do vstřebání vrcholu povodňové vlny z Berounky) kulminovalo povodňové maximum kolem 5700-5800 a podle některých údajů i více než 6000 m³/sec. Naměřená výška hladiny Vltavy v Malé Chuchli dosáhla 785 cm (normální výška 54 cm). Pro srovnání lze uvést, že při ničivé a poměrně přesně popsané pražské povodni v r. 1784 byl kulminační průtok 4580 m³/sec , i když pro město nejničivější povodeň byla v roce 1890 s průtokem 3975 m³/sec.

Prahu nikdy před tím v historii nezasáhla taková povodeň jako v r. 2002 a nikdy nebyl jako tentokrát povodňový rozsah škod pro město tak ničivý. Kromě nejvyššího průtoku v historii je to dáno i vyšší mírou urbanizace a provázanosti infrastrukturních prvků města a tím i větší zranitelností metropole.

Evakuace pracovišť hygienické služby. Ještě před povodní musely být evakuovány také 3 pobočky Městské hygienické stanice a to v Praze 1, 2 a 7. Nejhůře však byla zasažena laboratorní pracoviště Hygienické stanice hlavního města Prahy a to oddělení bakteriologie, parazitologie a oddělení autovakcín na Sokolovské ulici v Karlíně. Tam záplavová voda dosahovala až nad podlahu prvního patra..Uvedená pracoviště se podařilo včas evakuovat do prozatímních objektů v Rytířské ul. 10 a do prostor I.LF UK ve Studničkově ul. na Albertově, takže provoz laboratoří, i když v obtížných podmínkách, nemusel být přerušen.To bylo důležité vzhledem k předpokládaným obavám z možné epidemie a tedy i zvýšeným nárokům na vyšetřování biologického materiálu od postižených osob. Také na naši žádost nám pro případ potřeby ochotně přislíbili možnost vyšetřování odebraných vzorků pro kultivaci i ředitelka FNKV MUDr. Alušíková a ředitel VFN na Karlově náměstí MUDr. Holcát.

Vlastní činnost 10. poboček MĚHS v Praze byla zaměřena(kromě normálního rutinního provozu) na intenzivní sledování epidemiologické situace od začátku záplav, s průběžným hlášením aktualizovaným 2 x denně na krizový štáb HSHMP a MZ ČR. Součástí všech hlášení byly i informace o případných mimořádných situacích, u nichž zasahovali pracovníci hygienické služby. Ihned byly provedeny kontroly všech ubytovacích zařízení pro evakuované občany ještě před jejich příchodem a nadále průběžně sledovány včetně sobot a nedělí. Zjištěné nedostatky byly ihned řešeny a odstraňovány ve spolupráci s místními krizovými štáby.Hlavní pozornost byla věnována zásobování evakuovaných nezávadnou pitnou vodou a potravinami a to včetně míst jejich přípravy, transportu i rozdělování pro občany, ale i stavu a úklidu hygienických zařízení.Ve vyčleněných budovách Strahovských kolejí, kam byla přesunuta během druhého týdne většina evakuovaných osob z Karlína, byla zřízena stálá služba lékaře epidemiologa a asistentky hygienické služby. Ti kromě hygienického dohledu prováděli také očkování proti VHA pro některé skupiny evakuovaných osob a záchranáře. Případy suspektních zejména průjmových i jiných infekcí byly okamžitě izolovány na Bulovce. Během povodní pak nedošlo k výskytu závažných infekcí ani k hromadnému rozšíření alimentárních onemocnění.

Odběry vzorků vody a jejich vyšetřování. Průběžně(minimálně 1 x_týdně, v případě potřeby ihned) byly prováděny odběry vzorků vody z pražské vodovodní sítě (min.vždy 40 vzorků) a ze všech vodojemů. Z provozních i epidemiologických důvodů byl hned od prvního dne záplav zastaven provoz vodárny v Podolí a současně byl vydán zákaz provozu všech přírodních koupališť v Praze.Ojedinelé nevyhovující vzorky byly jen u závad místního původu a nesouvisely se zatopeným pražským územím-po asanaci a následném kontrolním vyšetření byly již v pořádku(falešná informace o kontaminaci vody v Karlíně toxickými látkami se nepotvrdila). Možnost kontaminace studní při centrálním zásobování vodou v Praze nebyla významná.

Kontroly zatopených území po opadnutí vody byly zaměřeny na zamezení případného následného prodeje a konzumace potravin, balené vody a předmětů běžného užívání kontaminovaných záplavovou vodou. V některých případech byly vyřazeny poživatiny rozhodnutím orgánu hygienické služby. Dále byla kontrolována potravinářská zařízení a prodejny v nově vytvořených náhradních dopravních uzlech a nástupních prostorách a stav velkých prodejen a výroben potravin po zatopení.

Na základě žádosti vedení Magistrátu byla odsouhlasena možnost mezi deponií likvidovaného odpadu ze zatopených objektů a dočasných skládek kontaminovaných protipovodňových pytlů s pískem a upraven jejich skladovací režim (neboť pro dopravní omezení nebylo možné tyto odpadní materiály odvážet mimo Prahu). Větší takovéto přechodné skládky byly umístěny na Barrandově a v Modřanech.

Očkování dětí a záchranářů proti virové hepatitidě. Počátkem druhého týdne povodní byl dán pokyn hygienické službě zjistit počty dětí narozených v letech 1997, 1998 a 1999 pro následné očkování proti virové hepatitidě A. Tento úkol se dařil jen obtížně plnit zejména v zaplavených částech města, kde byly postiženy a uzavřeny dětské ordinace. Mimoto řada pediatriů byla na řádné dovolené a rovněž údaje na městských částech byly většinou nedostupné. Podklady byly proto získávány především z dokumentace epidemiologických oddělení s využitím dřívějších záznamů z pravidelných každoročních kontrol proočkovanosti. Dne 20.8.02 vyhlásila ministryně zdravotnictví očkování záchranářů, krizových štábů a policistů proti VHB a dne 30.8.02 pak očkování dětí ze záplavových oblastí ročníků 1997, 1998 a 1999.

Informace občanů prostřednictvím sdělovacích medií. Byla prováděna průběžně a zaměřena především na prevenci možných onemocnění přenášených záplavovou vodou (VH, salmonelóza, leptospiróza, listerióza a event. i dalších infekcí přenášené hlodavci) a současně na nutnost používání ochranných pomůcek při záchranných pracích a manipulaci se zátopovou vodou a bahnem. Zároveň byli občané upozorněni na to, jaké jsou první příznaky uvedených infekcí, aby mohli včas navštívit lékaře. Na rozdíl od povodní na Moravě v roce 2002 nikdo nezemřel na leptospirózu.

Deratizace a desinsekce v důsledku povodní. Z důvodu vyplavení kanalizace došlo i k hromadnému úniku potkanů do vyšších nezaplavených oblastí. Také nebylo účelné deratizovat zatopené sklepy. Byla proto zastavena původně plánovaná a prováděná deratizace (v městské části Praha 14 na sídlišti Černý most, v městské části Praha 7 v Holešovicích a v městské části Prahy 10 v Malešicích, Zahradním městě a Záběhlicích) s tím, že po opadnutí povodňové vlny bylo v deratizaci pokračováno a navíc byla cíleně doplněna v ohrožených částech dle výskytu hlodavců. V některých částech Prahy postižených povodní (Holešovice, Lahovice, okolí Radotína a Zbraslavi) byla opakovaně provedena desinsekce pro velký výskyt obtěžujících komárů.

V období prvních 3. týdnů záplav do 5.9.2002 provedli zaměstnanci Městské hygienické stanice celkem 328 kontrol ubytoven, 1303 kontrol stravovacích zařízení a 85 kontrol velkých potravinářských skladů, výroben a prodejen potravin. Přitom bylo uloženo 51 blokových pokut ve výši 44.400,- Kč za distribuci povodňovou vodou kontaminovaných poživatin a nápojů především v plastových lahvích. Pracovníci hygienické služby také naočkovali celkem 9273 osob proti virové hepatitidě A. Z toho 2615 profesionálních hasičů, 2461 dobrovolných hasičů a 4197 ostatních dobrovolných záchranářů nejen z Prahy, ale i těch, kteří přijeli na pomoc Praze prakticky ze všech krajů ČR.